

УДК 336.225:334.72]:005.591.4](477:4/9)

DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/172-6>**Огренич Ю. О.**доктор економічних наук, доцент,
Запорізький національний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0294-1889>**Діброва В. О.**студентка,
Запорізький національний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7759-4527>**Ohrenych Yuliia, Dibrova Viktoriia**
Zaporizhzhia National University

ВДОСКОНАЛЕННЯ ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ ШЛЯХОМ ВРАХУВАННЯ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВИХ СИСТЕМ

Стаття присвячена дослідженню особливостей оподаткування підприємств в Україні на прикладі підприємства поштового зв'язку АТ «Укрпошта», а також дослідженню міжнародного досвіду інших країн в оподаткуванні підприємства. Розглянуто заборгованість підприємства АТ «Укрпошта» до державного бюджету та проаналізовано його фінансові показники. В роботі виявлено переваги та недоліки податкового навантаження. Також запропоновано методи стимулювання підприємств до сплати податків та спрямування податкового навантаження для покращення інвестиційного клімату. В даній роботі було розглянуто європейський досвід використання податкового навантаження, як стимулу сплати податків. Проаналізовано переваги та недоліки податкової системи України. Запропоновано шляхи до стимулювання сплати податків до бюджету та розглянуто методи реформування діючої системи оподаткування шляхом врахування міжнародного досвіду.

Ключові слова: оподаткування, податкова система, податкове навантаження підприємств, система оподаткування зарубіжних країн, ставка податку.

IMPROVING THE TAXATION OF ENTERPRISES IN UKRAINE BY TAKING INTO ACCOUNT THE INTERNATIONAL EXPERIENCE OF REFORMING TAX SYSTEMS

The article is devoted to the study of the peculiarities of taxation of enterprises in Ukraine on the example of the postal company JSC "Ukrposhta", as well as the study of international experience of other countries in the taxation of enterprises. The paper investigates different approaches of scientists to the concept of "tax burden" and "tax system". The debt of Ukrposhta JSC to the state budget is considered and its financial indicators are analyzed, namely income from sales of products, equity and their dependence on the amount of tax burden. According to the research, the main financial and economic indicators that are most exposed to the tax burden were identified and recommendations were given on which indicator to pay attention to. The paper identifies the advantages and disadvantages of the tax burden, among which should be highlighted the amount of taxes paid to the budget, which should be monitored in order to increase investment in the country. Methods of stimulating enterprises to pay taxes and directing the tax burden to improve the investment climate in the country are also proposed. One of the most common methods of stimulating tax payments is the provision of tax benefits, but it also has its drawbacks. In this paper, the European experience of using the tax burden as an incentive to pay taxes was considered. Peculiarities of enterprise taxation in the EU and the USA are studied. The advantages and disadvantages of the tax system of Ukraine are analyzed and several areas of its improvement are proposed based on the experience of the EU and the USA. Hiding the income of enterprises is the main problem of the tax system of Ukraine and it is that needs to be solved in the first place. Ways to stimulate the payment of taxes to the budget are proposed and methods of reforming the current tax system by taking into account international experience are considered. One of the proposed methods to improve the tax climate is the introduction of electronic reporting through the first Ukrainian application "Action", which collects all electronic documents of citizens. At present, this application is the only one in the world that combines so many electronic documents.

Keywords: taxation, tax system, tax burden of enterprises, taxation system of foreign countries, tax rate.

JEL classification: E62, M41, H87

Постановка проблеми. Сучасна податкова система України характеризується низкою негативних рис. Через нерівномірний розподіл податкового навантаження виникає тонізація доходів підприємств, що в свою чергу негативно впливає на формування бюджету держави. Крім того, в умовах сьогодення підприємства перебувають під впливом факторів зовнішнього середовища, що обумовлює скорочення їх доходів,

призводить до кризового стану та ускладнює процес своєчасної сплати податків до державного бюджету. Тому доцільним є дослідження особливостей оподаткування підприємств в Україні та за кордоном, порівняння податкових систем та врахування міжнародного досвіду щодо вдосконалення податкової системи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливості податкової системи досліджували у своїх працях

такі дослідники, як: Федосова В.М. [12], Буряковський В.В., Кармазин В.Я., Каламбет С.В та ін. Поняття податкового навантаження досліджували в своїх роботах Грязнова А.Г. [4], Біла І.Г. [1], Кушнірчук Ю.М. [8], Новік О.І. [10], Майбуров І.А.

Сучасні наукові підходи щодо сутності оподаткування та оптимального механізму його функціонування висвітлені в дослідженнях Андрущенко В., Василика О., Вишневського В., Тимченко В.М., Баранова В.Г. [14].

Незважаючи на досить ґрунтовне дослідження податкової системи, її особливостей залишається не достатньо вивченим питання щодо дослідження міжнародного досвіду реформування податкових систем, визначення напрямів вдосконалення оподаткування підприємств в Україні.

Метою статті є дослідження міжнародного досвіду оподаткування підприємств; розгляд методів вдосконалення системи оподаткування підприємств в Україні; формування способів покращення процесу оподаткування підприємств.

Виклад основного матеріалу. Податки є найдавнішою формою відносин між суспільством та державою. Поява обов'язкових платежів була спричинена саме виникненням держави через потребу фінансового забезпечення та виконання державою її функцій. Початково податки провадилися в натуральній формі, а вже згодом сплачувати податки стали в грошовій формі.

Питання щодо сплати податкових платежів, вдосконалення системи оподаткування, надання різного роду пільг завжди було важливим для функціонування підприємств. Крім того, в умовах сьогодення податкове навантаження для підприємств є доволі відчутним через складність економічної та політичної ситуації в країні та дане питання набуває ще більшої значущості.

Останнім часом підприємства все частіше намагаються уникнути податкового навантаження через низькі значення фінансових результатів. Така проблема виникла через скрутне фінансове становище багатьох українських компаній в період пандемії, а також загрозу банкрутства.

Існують різні підходи до визначення терміну «податкове навантаження» (табл. 1).

Згідно табл. 1 податкове навантаження є узагальненим показником, що характеризує вплив податків на його платників.

Нині податки є одним з найбільш ефективних інструментів впливу держави на виробництво, його динаміку і структуру, на розвиток науки і техніки, завдяки надходженням.

Головним показником розвитку економіки, соціальної сфери, зовнішньої і внутрішньої політики кожної держави можна назвати її податкову систему (табл. 2). Система оподаткування України є застарілою та вимагає реформування, хоча її утворення відбувалося протягом багатьох років. Основними проблемами податкової системи України можна назвати неузгодженість податкових законів та безсистемне надання пільг.

Податки впливають не лише на державу, а також вагомий вплив вони здійснюють на підприємства. Досить часто нині підприємства йдуть в тінь, через велике податкове навантаження. В даній роботі хотілося б розглянути методи вдосконалення системи оподаткування задля уникнення цієї проблеми на прикладі АТ «Укрпошта».

АТ «Укрпошта» – це єдиний національний оператор поштового зв'язку України, вона має більше 11000 тисяч відділень, які знаходяться у всіх населених пунктах України [11].

Підприємства поштового зв'язку набули великої популярності в 2020 році, оскільки через розповсюдження Covid-19 багато товарів стали купувати не в оффлайн магазинах, а в Інтернеті.

На сьогодні підприємство АТ «Укрпошта» не має заборгованості з відрахування до Державного бюджету та державних цільових фондів. Податкові відрахування до державного бюджету АТ «Укрпошта» зростали протягом 2015–2020 років. За 2015 рік було сплачено податків, зборів, обов'язкових платежів на суму 1223,9 млн грн, а в 2016 році обсяги податків склали 1,2 млн грн. В 2017 році АТ «Укрпошта» виплатила

Таблиця 1

Сутність поняття податкове навантаження

Автор	Визначення
Фінансово-кредитний економічний словник	Податкове навантаження як економічна категорія являє собою узагальнену характеристику податкової системи країни, вказуючи на вплив податків на окремого платника або народне господарство в цілому, а також на кількісну оцінку такого впливу [4].
Біла І.С.	Податкове навантаження (тягар) – це фінансовий індикатор, що характеризує обсяги податкових вилучень, які впливають на економіку в цілому та на окремих її платників. Податкове навантаження визначають як на рівні держави, так і на рівні окремих платників податків [1].
Соколовська А.	Податкове навантаження – це ефект впливу податків на економіку загалом та окремих її платників, пов'язаний із економічними обмеженнями, що виникають у результаті сплати податків і відволікання коштів від інших можливих напрямів їх використання [16].
Новік О.І.	Податкове навантаження – це показник, який характеризує рівень державного втручання шляхом оподаткування платників податку на мікро- та макрорівні [10].
Кушнірчук Ю.М.	Податкове навантаження є важливим фіскальним показником, що характеризує сукупний вплив податків на економіку країни загалом чи на окремих суб'єктів господарювання, тобто фактично є показником ефективності бюджетно-податкової політики [8].
Кембриджський словник бізнесу	Податкове навантаження – загальна кількість податків, сплачена певною групою людей, галуззю з метою порівняння платежів з іншими групами, галузями та ін. [18].
Бюджетний кодекс України Стаття 9. Класифікація доходів бюджету	Податкові надходження – це встановлені законами України про оподаткування загальнодержавні податки і збори (обов'язкові платежі) та місцеві податки і збори (обов'язкові платежі) [3].

Джерело: складено автором на основі [1; 3; 4; 8; 10; 16; 18]

Таблиця 2

Сутність поняття податкова система

Автор	Визначення
Сфименко Т.І.	Податкова система – це сукупність взаємопов'язаних, взаємоузгоджених податків, зборів та інших обов'язкових платежів, побудована на визначених принципах [13].
Баранова В.Г.	Податкова система – це сукупність загальнодержавних та місцевих податків і зборів, які справляються в установленому законодавством порядку [14].
Федосова В.М.	Податкова система є різновидом відкритої динамічної системи, це сукупність встановлених у країні податків. Її відкритість означає необхідність аналізу, передусім зовнішніх чинників, під впливом яких відбувається її становлення [12].
Податковий Кодекс України	Сукупність загальнодержавних та місцевих податків та зборів, що справляються в установленому Податковим Кодексом порядку, становить податкову систему України [15].
Майстренко О.В.	Податкова система є різновидом відкритої динамічної системи, це сукупність встановлених у країні податків. Її відкритість означає необхідність аналізу, передусім зовнішніх чинників, під впливом яких відбувається її становлення. Вимога системності полягає в тому, що податки мають бути взаємопов'язані, органічно доповнювати один одного, не суперечити системі в цілому та її елементам [9].
Державна фіскальна служба України	Податкова система – сукупність податків, зборів, інших платежів та внесків до бюджету і державних цільових фондів, платників податків та органів, що здійснюють контроль за правильністю обчислення, повнотою і вчасністю сплати їх у встановленому законом порядку [6].

Джерело: складено автором на основі [6; 9; 12–15]

на користь держави загалом 1 650 428 тисяч гривень. Майже половина коштів, тобто 787 мільйонів гривень – це єдиний соціальний внесок.

АТ «Укрпошта» у 2018 році сплатило податків, зборів, платежів та ЄСВ на загальну суму 2,2 млрд грн. Із виплачених коштів єдиний соціальний внесок (ЄСВ) становить 993,1 млн грн, податок на доходи фізичних осіб – 717,9 млн грн, податок на додану вартість – 336,3 млн грн, військовий збір – 63,3 млн грн, податок на майно – 22,5 млн грн, інші податки, збори та обов'язкові платежі – 69, 1 млн грн [11].

У 2019 році АТ «Укрпошта» показала рекордний чистий прибуток для національного поштового оператора – 405,4 млн грн (після оподаткування). Саме завдяки високим фінансовим результатам поштового оператора за результатами роботи минулого року вда-

лося сплатити рекордні суми дивідендів до державного бюджету України. Загалом компанія відрахувала до бюджету у 2019 році 2,5 млрд грн податків [11].

В 2020 році АТ «Укрпошта» збільшила на 18,2% виплату податків, зборів, внесків та обов'язкових платежів до бюджетів і державних цільових фондів. Всього їх сума склала близько 3 млрд грн [11].

Для дослідження впливу податків на підприємство потрібно розглянути його фінансові результати (табл. 3).

Згідно табл. 2 слід відзначити, що чистий фінансовий результат значно змінився в 2020 році в порівнянні з 2018 роком та це може бути викликано зміною таких показників, як:

1) збільшення чистого доходу (у відсотковому значенні прибуток зріс на 35,2% в 2020 році в порівнянні з 2019 роком);

Таблиця 3

Динаміка зміни фінансових результатів АТ «Укрпошта» у 2018–2020 році

Показники	2018	2019	2020	Відносне відхилення	
				2018/2019	2019/2020
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	6 791 536	7 777 843	9 182 437	0,15	0,35
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	-6 364 050	6 596 957	774 565	-2,04	-1,12
Валовий прибуток	427 486	1 180 886	1 407 872	1,76	2,29
Інші операційні доходи	43 292	713311	261678	15,48	5,04
Адміністративні витрати	-817 456	(1 014 143)	(1 136 999)	0,24	0,39
Витрати на збут	-180 418	(188 026)	(211 367)	0,04	0,17
Інші операційні витрати	-130 672	(190 374)	(135 574)	0,46	0,04
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток		501 654	185 610	1	0,37
збиток	-657 768			-1	-1
Інші фінансові доходи	1 309	2 579	94 517	0,97	71,21
Інші доходи	-107 204	(74 048)	68 959	-0,31	-1,64
Фінансові витрати	-17 805	(22 391)	(96 313)	0,26	4,41
Інші витрати		-	-45477		
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток		499 213	207 296	1	0,42
збиток	-626 994			-1	-1
Витрати (дохід) з податку на прибуток	119 213	(93 856)	(42 373)	-1,799	-1,36
Чистий фінансовий результат: прибуток		405 357	164 923	1	0,41
збиток	-507 781	(--)	(--)		

Джерело: складено автором на основі [11]

2) збільшення валового прибутку, який у 2020 році в порівнянні з 2019 роком виріс на 226 986 тис. грн;

3) зростання інших операційних доходів (в 2019 році зросли на 670 019 тис. грн., а в 2020 році зменшилися на 451 633 тис. грн);

4) зростання фінансового результату від операційної діяльності (в 2018 році підприємство мало від'ємний фінансовий результат, а в 2019 році його показник вже склав 501 6540 тис. грн);

5) інші фінансові доходи збільшилися в порівнянні з 2019 роком на 91938 тис. грн;

6) показник інших доходів в 2020 році в порівнянні з двома минулими роками мав позитивне значення.

Зважаючи на збільшення чистого фінансового результату було розраховано податкове навантаження на АТ «Укрпошта» шляхом відношення розміру сплачених податків до загального доходу від реалізації (табл. 4).

Проаналізувавши податкове навантаження підприємства АТ «Укрпошта» слід відзначити, що найбільше його значення було в 2020 році, що пов'язано зі збільшенням доходу від реалізації продукції. Слід зазначити, що пандемія COVID-19 збільшила доходи підприємства, адже більшість своїх покупок населення здійснювало через Інтернет.

Податкове навантаження окрім прибутку підприємства, також впливає на власний капітал, який формується за його рахунок і рахунок акціонерного капіталу. Згідно табл. 5 ми можемо зробити висновок, що власний капітал підприємства зменшувався, що є негативним явищем і може призвести до кризового стану підприємства.

Аналізуючи власний капітал підприємства ми можемо побачити, що найбільшу питому вагу в ньому складає ефект переоцінки від корпоратизації та він виник через реорганізацію підприємства.

Реорганізацію АТ «Укрпошта» уряд України почав в 2016 році з державного підприємства у публічне акціонерне товариство. У березні 2017 року Укрпошту було зареєстровано у формі публічного акціонерного товариства відповідно до законодавства України та у грудні 2018 року тип публічного акціонерного товариства змінено з публічного на приватне.

Після проведених змін у 2018 році власний капітал підприємства зменшився, враховуючи ефект від

переоцінки майна у рамках корпоратизації, вартістю 228,1 мільйона гривень та підприємство отримало збиток у розмірі 188 мільйонів гривень.

Враховуючи ці проблеми слід проаналізувати вплив податкового навантаження на власний капітал. Проаналізувавши податкове навантаження на власний капітал можна зробити висновок, що найбільше його значення було також в 2020 році, що пов'язано зі збільшенням сплачених податків (табл. 6). Протягом 2019 та 2020 року розмір сплачених податків підприємством перевищували показник власного капіталу.

Згідно розрахунків прибутковості підприємства та аналізу власного капіталу можемо зробити висновок, що податкові платежі мають безпосередній об'єктивний вплив на рівень прибутковості підприємств.

Виділяють такі основні фінансово-економічні показники, які найбільшою мірою перебувають під впливом податкової системи: прибуток, який безпосередньо змінюється під впливом податків; вартість основних засобів, які, з одного боку, оподатковуються у процесі їх придбання, а з іншого – податковий тягар впливає на можливості їх відтворення [17].

Податкове навантаження для АТ «Укрпошта» не є негативним фактором та підприємство сумлінно сплачує всі податки, їх вартість впливає на власний капітал, але згідно з проведеними розрахунками податки не мають великого впливу на прибутковість.

Враховуючи результати аналізу слід підсумувати, що податкове навантаження має свої переваги та недоліки. До переваг податкового навантаження слід віднести:

1. Оподаткування дає можливість державі впливати на економічні процеси (інвестиційну активність, накопичення капіталу, сукупне споживання, ділову активність).

2. Частина сплачених податків підприємства, згідно з розробленими та затвердженими програмами соціального розвитку, направляється у вигляді соціальної допомоги в регіони і у випадку непередбачуваних ситуацій, таких як пандемія коронавірусу, підприємство зможе отримати допомогу.

3. Платники ПДВ можуть отримати відшкодування коштів на різницю між податковими зобов'язаннями і надходженнями.

Таблиця 4

Податкове навантаження на дохід від реалізації продукції АТ «Укрпошта» у 2016–2020 рр.

Показники	2016	2017	2018	2019	2020
Дохід від реалізації продукції	4483659	5 405 784	6 791 536	7 777 843	9 182 437
Розмір сплачених податків до державного та місцевого бюджетів	1200	1650	2200	2500	3000
Податкове навантаження	0,000268	0,000305	0,000324	0,000321	0,000327

Джерело: складено автором на основі [11]

Таблиця 5

Власний капітал підприємства АТ «Укрпошта» у 2018–2020 рр.

Показники	2018	2019	2020	Абсолютні зміни	
				2018/2019	2019/2020
Пасив					
I. Власний капітал					
Зареєстрований (пайовий) капітал	6 518 597	6 518 597	6 518 597	0	0
Ефект переоцінки при корпоратизації	(5 254 038)	(5 254 038)	(5 254 038)	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1 534 200	1 003 366	1 287 116	-530 834	283 750
Усього за розділом I	2 798 759	2 267 925	2 551 675	-530 834	283 750

Джерело: складено автором на основі [11]

Таблиця 6

Податкове навантаження на власний капітал АТ «Укрпошта» у 2016–2020 році

Показники	2016	2017	2018	2019	2020
Власний капітал	7165412	2 976 239	2 798 759	2 267 925	2 551 675
Розмір сплачених податків до державного та місцевого бюджетів	1200000	1650000	2200000	2500000	3000000
Податкове навантаження	0,167	0,554	0,786	1,1	1,18

Джерело: складено автором на основі [11]

Поряд з цим доцільно виділити недоліки податкового навантаження:

1. Вплив пільг на розподіл податкового навантаження. Підприємства, що отримують податкових пільг від держави і виконують свої платіжні зобов'язання, зазнають податкового тиску удвічі більшого за середній рівень. У результаті впливу цього фактора податкові зобов'язання нерівномірно розподіляються між галузями економіки і підприємствами.

2. Надмірне податкове навантаження створює стимули до ухилення від сплати, адже підприємства не реєструють свої прибутки у повній мірі для того, щоб не платити повністю податок на прибуток або не влаштовують офіційно працівника на роботу.

3. Значний розмір податкового навантаження може зменшити бажання підприємця виробляти свій товар дійсно якісним та для зниження собівартості підприємця може купувати неякісну сировину або економити на засобах захисту довкілля.

4. Чим більше підприємство сплачує податків до бюджету, тим менше воно зможе інвестувати в нові проекти або здійснювати заощадження.

Щоб уникнути багатьох недоліків державі необхідно переглянути податкову політику щодо підприємств та це особливо важливо в період кризи, яка нині виникла через COVID-19. Податкова політика повинна бути спрямована на стимулювання розвитку економіки і підприємницької діяльності як однієї з основних ланок доходів бюджету.

Проблема діючої системи оподаткування України полягає у тому, що наявний значний податковий тиск на платників податків, у тому числі і підприємців. Тому слід навести шляхи стимулювання підприємств сумлінно сплачувати податки:

1. Впровадження пільг для окремих регіонів, галузей та видів діяльності, що мають стратегічне та інше важливе значення для регіону чи держави в цілому. При цьому важливо пам'ятати про справедливість оподаткування, яке повинно базуватися на основі гармонійного поєднання фінансових інтересів держави, суспільства і платників податків, наприклад відстрочення дати сплати податків та інших податкових платежів у разі неможливості такої сплати, особливо на період дії карантину

2. Прискорення процесу відшкодування ПДВ для найбільш сумлінних платників податків. Таке відшкодування відбувається у випадку, якщо у декларації сума податкового кредиту перевищила податкове зобов'язання.

3. Оптимізація системи авансової сплати податків для зменшення податкового навантаження на платників.

4. Запровадження електронного кабінету платника податків. В Україні з 2019 року почали запроваджувати єдиний сервіс державних послуг, в якому також можна буде сплачувати податки.

5. Застосування знижених ставок прибуткового податку.

6. Надання податкових кредитів по окремих видах податків та зборів.

Отже, податкове навантаження це той рівень обмеження, який виникає при сплаті підприємством податків. АТ «Укрпошта» не має заборгованості з відрахування до Державного бюджету, його податкове навантаження зросло протягом 2015–2020 року.

Європейські країни використовують податкове навантаження на підприємство як метод збільшення інвестицій в країні. Зокрема, застосовують такі інструменти, як інвестиційні податкові кредити і інвестиційні податкові знижки. Інвестиційні податкові знижки на інвестиції і видатки пов'язані з науково-дослідними та дослідно-конструкторськими роботами, передбачають право підприємства на зменшення величини прибутку, ще не оподаткованого на визначену частку зазначених витрат. Інвестиційні податкові кредити передбачають скорочення податкового зобов'язання підприємства з досліджуваного податку у розмірі, який дорівнює частці видатків поточного періоду (податкового), які протягом такого періоду спрямовувалися на фінансування дослідних робіт чи інвестиційних проектів [7].

Системи оподаткування в кожній країні є досить різними та європейські країни мають досить складні схеми оподаткування (табл. 7). Наприклад, у Великобританії нараховується більше 13 видів податків, що має сплатити підприємство. Поряд з цим, американська система оподаткування може змінюватися у зв'язку з рішенням кожного штату, державно закріплених податків існує тільки 3.

Розглядаючи досвід інших країн можна сказати, що в Україні потрібно запроваджувати податкові пільги та кредити, що зможуть покращити інвестиційний клімат в державі, покращувати електронні додатки.

Досліджуючи міжнародний досвід оподаткування підприємств можна зробити висновок, що країни, які досліджувалися мають досить різні ставки податку на прибуток. Найбільшу ставку податку на прибуток мають в США та вона складає 34%. Також аналізуючи систему оподаткування Угорщини, що є досить схожою з Україною, можна перейняти в неї досвід зменшення розміру ставки податку для підприємців, які були зайняті у сфері надання культурних, спортивних та оздоровчих послуг.

Розглядаючи податкову систему України та зарубіжних країн можна виділити багато переваг нашої системи, але вона ще є досить недосконалою та потребує змін. Переваги системи оподаткування в Україні є такі:

1. Спрощена система оподаткування, що запроваджена для зниження податкового навантаження та стимулювання малого підприємництва в Україні.

2. В Україні існують податкові пільги для підприємств, в період COVID-19 багато підприємств були звільнені від сплати податків.

3. Достатньо нижчі, в порівнянні з іншими країнами, ставки акцизного збору.

Таблиця 7

Аналіз міжнародного досвіду оподаткування підприємств на прикладі країн ЄС та США

Країна	Особливості оподаткування
Польща	В Польщі виділяють такі основні види податків: податок на прибуток юридичних осіб, податок з товарів та послуг, акцизний податок, податок з доходів фізичних осіб, податок на додану вартість [5].
Угорщина	В Угорській Республіці всі податки поділяються на прямі та непрямі. До прямих належать податок на прибуток підприємств, особистий прибутковий податок, відрахування на соціальне страхування, податкові платежі до основних недержавних фондів, місцеві податки; до непрямих – податок на додану вартість, акцизні збори. Будь-якій угорській фірмі, що здійснює на території Угорщини комерційну діяльність, треба платити податок на прибуток. Зменшується розмір ставки податку для підприємств, які були зайняті у сфері надання культурних, спортивних та оздоровчих послуг [5].
Німеччина	Базою прибуткового податку є сукупний дохід фізичної особи. Правильність суми податку визначається після закінчення відповідного календарного року на основі декларації платника. Декларація перевіряється відповідним фінансовим органом і підтверджується у формі податкового повідомлення, якщо перевіркою порушень не виявлено. З 1 січня 2004 року максимальна ставка корпоративного податку знизена до 28,5%, а оподаткування прибутку, розподіленого в порядку дивідендів, залишається на рівні 30%, що тепер стимулює процеси нагромадження прибутку як капіталу [6].
Франція	Серед прямих податків у французькій податковій системі домінує податок на прибуток фізичних і юридичних осіб (корпорацій). Прибутковий податок з фізичних осіб забезпечує близько 1/5 доходів державного бюджету. Податок поширюється на сукупність доходів, одержаних фізичною особою протягом року з джерел як у самій Франції, так і за кордоном, а саме: заробітну плату, пенсію, ренту, доходи від усіх видів комерційної й некомерційної діяльності, винагороди. Платником даного податку вважають так звану фіскальну одиницю – сім'ю в складі подружжя та осіб, які знаходяться на утриманні. Для самотніх фіскальною одиницею є відповідно сама людина [5].
Великобританія	У державний бюджет Великої Британії поступають прямі податки: особистий прибутковий; корпоративний прибутковий; на доходи від нафти; на спадщину; на капітал; внески на соціальне страхування; непрямі податки: податок на додану вартість; акцизи; мито; гербові податки; податок із грального бізнесу. Прибутковий податок – фіскально й соціально найбільш важливий податок у Великій Британії [2].
США	Головне місце у федеральній податковій системі США посідають три податки: індивідуальний прибуток; на соціальне страхування; на прибуток корпорацій. Податком на прибуток корпорації оподатковується валовий перерозподільний прибуток корпоративного бізнесу. Прибуток у розмірі 50 тис. дол. оподатковується за максимальною ставкою – 34% [6].

Джерело: складено автором на основі [2; 5; 6]

4. Підприємці не сплачують податок на прибуток, якщо за звітний період він не отримав дохід від своєї діяльності.

Враховуючи міжнародний досвід податкових систем, результати проведеного дослідження слід запропонувати шляхи вдосконалення системи оподаткування підприємств:

1. Розповсюдження інформації про державні витрати, які здійснюються за рахунок податків та зборів, що може підвищити довіру громадян до держави та допоможе збільшити внески до бюджету.

2. Покращити стан податкової системи шляхом зниження ставок податку на прибуток задля допомоги підприємствам у скрутній фінансовій ситуації. Проте, такі податкові пільги слід вводити лише на невеликий проміжок часу.

3. Наблизити податкове право до стандартів Європейського Союзу.

4. Запровадження градації сплати податків з доходів фізичних осіб, тобто ставка податку повинна залежати від доходу який був отриманий.

5. Забезпечення прозорості діяльності податкової служби.

6. Застосування системи пільг, що направлена на підтримку найменш захищених верств населення та на розвиток пріоритетних галузей національної економіки України.

7. Урахування міжнародного досвіду побудови податкових систем в розвинених країнах.

Також, покращення податкового клімату в країні можна досягти завдяки впровадженню електронної звітності, адже Україна на разі розвивається в цьому напрямі і додаток «Дія» є потужною електронною платформою, на якій зібрані всі електронні документи

громадян, але підприємствам ще не створили доступ до цієї платформи і, на жаль, вся документація ще зберігається в паперовому вигляді, що зменшує ефективність при проведенні податкової перевірки.

Отже, податкова система України та особливо механізм оподаткування підприємств потребують вдосконалення, що можливо шляхом дослідження та врахування міжнародного досвіду і дозволить покращити результати діяльності підприємств, забезпечить стабільність надходжень податків до державного бюджету.

Висновки. Досліджуючи вплив податкового навантаження на фінансові результати та власний капітал підприємства ми з'ясували, що АТ «Укрпошта» є сумлінним платником податків та не відчуває значних збитків через їх сплату, але підприємству слід звернути увагу на показник власного капіталу. Проте малі підприємства мають значний рівень податкового навантаження та досить часто намагаються його уникнути.

Загалом податкове навантаження підприємства має свої переваги та недоліки. Було приведено шляхи до стимулювання підприємств, серед яких слід виділити впровадження пільг для окремих регіонів, галузей та видів діяльності, що мають стратегічне значення для регіону чи держави в цілому. Вдосконалення системи оподаткування України є метою дійсного уряду та для цього потрібно здійснити ряд реформ, а також підвищити довіру населення до держави.

Для покращення системи оподаткування необхідно наближатися до податкового права ЄС, переглядати ставку податку на прибуток, забезпечити прозорість діяльності податкових служб, застосувати систему пільг, а також враховувати міжнародний досвід реформування податкових систем.

Список використаних джерел:

1. Біла І.С. Вплив податкової політики на розвиток підприємницького сектору в Україні. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 18: Економіка і право*. 2011. Вип. 14. С. 18–24. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_018_2011_14_5 (дата звернення: 24.06.2021).
2. Бурцева О.Є., Власов О.О. Порівняльний аналіз податкових систем країн ЄС. *Ефективна економіка*. 2017. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6011> (дата звернення: 12.08.2021).
3. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> (дата звернення: 30.07.2021).
4. Грязнова А.Г. Фінансово-кредитний економічний словник : навч. посіб. Київ : Фінанси і статистика, 2004. 609 с.
5. Державна податкова служба України. URL: <https://tax.gov.ua/> (дата звернення: 12.08.2021).
6. Державна фіскальна служба України. URL: <http://sfs.gov.ua/korisni-posilannya/slovník> (дата звернення: 30.07.2021).
7. Казка А.С. Податок на прибуток підприємств: основні напрями вдосконалення. *Вісник Нац. техн. ун-ту «ХПІ»: збірник наукових праць. Серія: Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності підприємства*. 2016. № 24(1196). С. 30–32. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/30441> (дата звернення: 24.06.2021).
8. Кущнірчук Ю.М. Оптимізація рівня фіскального навантаження з метою економічного забезпечення держави. *Науковий вісник НЛТУ України: збірник науково-технічних праць*. 2010. Вип. 20.11. С. 161–169.
9. Майстренко О.В. Реформування податкової системи України – як спосіб вирішення податкових колізій. Міністерство юстиції. 2005. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_6905 (дата звернення: 20.08.2021).
10. Новік О.І. Тлумачення поняття «податкове навантаження» у вітчизняній та зарубіжній літературі. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Вип. 6. С. 756–762. URL: <http://global-national.in.ua/issue-6-2015/14-vipusk-6-lipen-2015-r/1127-novik-o-i-tlumachennya-ponyattya-podatkovye-navantazhennya-u-vitchiznyanij-ta-zarubizhnij-literaturi> (дата звернення: 24.06.2021).
11. Офіційний сайт Укрпошти. URL: <https://www.ukrposhta.ua/ua/richni-zvity> (дата звернення: 24.06.2021).
12. Податкова система України : підручник / ред. В.М. Федосова. Київ : Либідь, 1994. 464 с.
13. Податкова система України: тренінг-курс : навч. посіб. / ред. О.М. Тимченко. Київ : ДННУ «Академія фінансового управління», 2012. 656 с. (Серія “Бюджетна і податкова системи: методологія, організація, навчання”).
14. Податкова система : навч. посіб. / ред. В.Г. Баранова. Одеса : ВМВ, 2014. 344 с.
15. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. Верховна Рада України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 30.07.2021).
16. Соколовська А.В. Теоретичні засади визначення податкового навантаження та рівня оподаткування економіки. *Економіка України*. 2006. Вип. 7. С. 4–12.
17. Стеблюк Н.Ф., Філін А.О. Вплив податкового навантаження на діяльність підприємств. *Молодий вчений*. 2015. Вип. 8(23). Ч. 1. С. 80–86. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2015_8%281%29_19 (дата звернення: 24.06.2021).
18. Cambridge Business English Dictionary Дата оновлення: 24.06.2021. URL: <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/business-english/tax-burden> (дата звернення: 24.06.2021).

References:

1. Bila I.S. (2011) Vplyv podatkovoyi polityky na rozvytok pidpryyemnytskoho sektoru v Ukrainy [The impact of tax policy on the development of the business sector in Ukraine]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Seriiia 18: Ekonomika i pravo*, vol. 14, pp. 18–24. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_018_2011_14_5 (accessed 24 June 2021) (in Ukrainian)
2. Burtseva O.I.e., Vlasov O.O. (2017) Porivnialnyi analiz podatkovykh system krain YeS [Comparative analysis of tax systems of EU countries]. *Efektivna ekonomika*, no. 12. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6011> (accessed 12 August 2021) (in Ukrainian)
3. Biudzhetni kodeks Ukrainy vid 08.07.2010 r. № 2456-VI. Verkhovna Rada Ukrainy [Budget Code of Ukraine of July 8, 2010 № 2456-VI. Verkhovna Rada of Ukraine]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> (accessed 30 July 2021). (in Ukrainian)
4. Hryaznova A.H. *Finansovo-kredytnyy ekonomichnyy slovník* [Financial and credit economic dictionary]. Kyiv: Finansy i statystyka. (in Ukrainian)
5. Derzhavna podatkova sluzhba Ukrayiny [State Tax Service of Ukraine]. Available at: <https://tax.gov.ua/> (accessed 12 August 2021) (in Ukrainian)
6. Derzhavna fiskalna sluzhba Ukrayiny [State Fiscal Service of Ukraine]. Available at: <http://sfs.gov.ua/korisni-posilannya/slovník> (accessed 30 July 2021). (in Ukrainian)
7. Kazka A.S. (2016) Podatok na prybutok pidpryyemstv: osnovni napryamy vdoskonalennya [Corporate income tax: the main areas for improvement]. *Visnyk Nats. tekhn. un-tu «KhPI»: zbirnyk naukovykh prats. Seriiia: Aktualni problemy upravlinnia ta finansovo-hospodarskoi diialnosti pidpryyemstva*, no. 24(1196), pp. 30–32. Available at: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/30441> (accessed 24 June 2021). (in Ukrainian)
8. Kushnirchuk Yu.M. (2010) Optymizatsiya rivnyia fiskalnoho navantazhennya z metoyu ekonomichnoho ubezpechennya derzhavy [Optimization of the level of fiscal burden in order to provide economic security to the state]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy: zbirnyk nauково-tekhnichnykh prats*, vol. 20.11, pp. 161–169. (in Ukrainian)
9. Maystrenko O.V. (2005) Reformuvannya podatkovoyi systemy Ukrayiny – yak sposib vyrishennya podatkovykh koliziy [Reforming the tax system of Ukraine – as a way to resolve tax conflicts]. *Ministry of Justice*. Available at: https://minjust.gov.ua/m/str_6905 (accessed 20 August 2021). (in Ukrainian)
10. Novik O.I. (2015) Tlumachennya ponyattya «podatkove navantazhennya» u vitchyznyanij ta zarubizhnij literaturi [Interpretation of the concept of "tax burden" in domestic and foreign literature]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, vol. 6, pp. 756–762. Available at: <http://global-national.in.ua/issue-6-2015/14-vipusk-6-lipen-2015-r/1127-novik-o-i-tlumachennya-ponyattya-podatkovye-navantazhennya-u-vitchiznyanij-ta-zarubizhnij-literaturi> (accessed 24 June 2021). (in Ukrainian)
11. Ofitsiynnyy sayt Ukrposhty [Official site of Ukrposhta]. Available at: <https://www.ukrposhta.ua/ua/richni-zvity> (accessed 24 June 2021) (in Ukrainian)
12. Fedosov V. (Eds.) (1994) *Podatkova systema Ukrainy* [Tax system of Ukraine]. Kyiv: Lybid. (in Ukrainian)

13. Tymchenko O.M. (Eds.) (2012) *Podatkova systema Ukrainy* [Tax system of Ukraine]. Kyiv: DNNU «Akademiia finansovoho upravlinnia». (in Ukrainian)
14. Baranova V.H. (Eds.). (2014) *Podatkova systema* [The tax system]. Odesa: VMV. (in Ukrainian)
15. Podatkovyi kodeks Ukrainy vid 02.12.2010 № 2755-VI. Verkhovna Rada Ukrainy [Tax Code of Ukraine dated 02.12.2010 № 2755-VI. Verkhovna Rada of Ukraine]. Available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (accessed 30 July 2021). (in Ukrainian)
16. Sokolovska A.V. (2006) Teoretychni zasady vyznachennya podatkovoho navantazhennya ta rivnya opodatkuvannya ekonomiky. [Theoretical principles of determining the tax burden and the level of taxation of the economy]. *Economy of Ukraine*, vol. 7, pp. 4–12.
17. Steblyuk N.F., Filin A.O. (2015) Vplyv podatkovoho navantazhennia na diialnist pidpriemstv [The impact of the tax burden on the activities of enterprises]. *Molodyi vchenyi*, vol. 8(23), part 1, pp. 80–86. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2015_8%281%29__19 (accessed 24 June 2021). (in Ukrainian)
18. Cambridge Business English Dictionary. Update date: 24.06.2021. Available at: <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/business-english/tax-burden> (accessed 24 June 2021).